

Nedavno je ljubitelje vojne literature obradovao naslov knjige Srđe Martinovića – Generali Knjaževine i Kraljevine Crne Gore 1881 – 1921. godine. U pitanju je biografski leksikon sa obimnom studijom o karatkeru i istorijatu crnogorske vojske. Javnost se prvi put susrijeće s ovakvom monografijom iako je produkcija knjiga s vojnoistorijskim predznakom kod nas veoma obimna, upravo zbog činjenice da je Martinović uspio da dođe do konkretnih podataka za 55 ličnosti koje su u naznačenom periodu nosile činove generala (brigadira ili divizijara) crnogorske vojske.

Kako je zapazio istoričar Đorđije Borozan: „autor je (misli se na Martinovića – B.B.) pored izvora iz Državnog arhiva Crne Gore, obimne literature i memoarske građe istraživački rad, analizirao i iz neobjavljenih rukopisa i privatne dokumentacije, što je podrazumijevalo i ozbiljan terenski rad, razgovore s potomcima i rodbinom crnogorskih vojskovođa, obilazak mjesta sahrane i pribavljanje adekvatnih fotografija. Suočavajući se s nizom izazova pri nepotpunoj i neadekvatnoj izvornoj osnovi, nadoknađujući primarne izvore navedenim sadržajima, ovaj rad je na osobit način rasvijetlio mnoga pitanja i dao događajno nova saznanja o vojnoj eliti Crne Gore, prije svega o njihovim vojnim i profesionalnim aktivnostima.”

Martinovićeви Generali pošeduju, kao što je već napomenuto, i obimnu uvodnu studiju o istorijatu institucije vojske u kojoj nalazimo statističke, kvalitativne, ekonomske, i mnoge druge podatke koji pomažu osvjetljavanju i konceptualizaciji veoma opipljivih pitanja iz naše vojne istorije. Martinović se trudio da njegovi portreti ne budu puko navođenje biografskih podataka, već da se angažovanost crnogorskih generala kontekstualizuje s prilikama u kojima su djelovali, bez pristrasnog ulaženja u njihova politička ili nacionalna opredjeljenja. Trudio se da djelatnosti generala sortira na sva polja u kojima su davali doprinos – počevši od usko vojnih do kulturnih, s veoma istančanim generalizacijama i opservacijama.

Našoj publici posebno će biti zanimljive životne storije najistaknutijih vojnih ličnosti naše novije istorije koje potiču iz gotovo svih njenih krajeva, u čijim biografijama nalazimo veoma korisnih i potpuno novih podataka. Ono što monografiji daje posebnu vrijednost jeste i njena fotodokumentovanost jer je za više od 50 ličnosti autor uspio pronaći fotografije, od kojih se većina prvi put objavljuje. Interesantno je reći da je autor, iako veoma mlad, za svoje istraživanje potrošio skoro deceniju, sklapajući polako djelove za svoje djelo jer su potomci nekih generala usljed životnih okolnosti naseljeni i na drugim kontinentima.

U duhu intelektualca koji usvaja prethodna saznanja o pomenutoj temi, Martinović je napravio kritički pregled najvažnijih radova i monografija o crnogorskoj vojsci, čime je uvažio veliki broj crnogorskih naučnika i istoričara te otklonio par metodoloških i empirijskih grešaka koje su se javljale u ranijoj literaturi.

Biografski sladokusci i ljubitelji klasične vojne historiografije uživaće u enciklopedijskom pristupu i stilu Srđe Martinovića a siguran sam da će njegova knjiga biti temelj za sve važnije projekte koji se budu bavili novijom vojnom historijom Crne Gore. Monografiju su objavili Fakultet za crnogorski jezik i književnost i Ministarstvo odbrane Crne Gore.

Boban BARIĆEVIĆ